

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÇOCUKLARIN ÖĞRENME MERKEZİ TERCİHLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

A Research On Children's Learning Center Preferences In Preschool Education

Reha Hazel ÇUTUK

İstanbul Aydın Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul/Türkiye
ORCID ID: 0000-0001-9661-1401

Cite As: Çutuk, R.H. (2021). "Okul Öncesi Eğitimde Çocukların Öğrenme Merkezi Tercihleri Üzerine Bir Araştırma", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 7(40): 162-169.

ÖZET

Okul öncesi eğitim çocuğun doğumundan ilkokula başlayana kadar olan süreçteki, sosyal-duygusal, bilişsel, motor ve dil gelişimini destekleyici aynı zamanda öz bakım becerileri kazandırmayı hedefleyen belirli standartlarla hazırlanmış eğitim ortamlarında, planlanmış bir program çerçevesinde verilen eğitimidir. Bu çalışmada okul öncesi eğitime devam eden çocukların sınıflarında bulunan öğrenme merkezi tercihleri, bu tercihlerin yaş ve cinsiyete göre ne gibi farklılıklar gösterdiği, nitel araştırma yöntemlerinden durum araştırması yapılarak belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma İstanbul Maltepe ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel bir anaokulunda bulunan 3, 4 ve 5 yaş gruplarında bulunan 68 çocuğun 2 ay boyunca haftada 2 gün tercih ettikleri öğrenme merkezlerinin kaydedilmesi ve oyun sırasındaki davranışlarının gözlenmesi yoluyla yapılmıştır. Farklı yaş gruplarının öğrenme merkezi tercihlerinin araştırılması çalışmayı önemli hale getirmektedir. Araştırma bulgularına göre ağırlıklı olarak tercih edilen öğrenme merkezlerinin dramatik oyun merkezi ve blok merkezi olduğu, kız öğrencilerin dramatik oyun merkezi ve sanat merkezini daha sık tercih ettikleri, erkek öğrencilerin ise dramatik oyun ve blok merkezini tercih ettikleri gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Öğrenme Merkezleri, Eğitim ortamı, Oyun, Öğrenme Merkezi Tercihleri

ABSTRACT

Preschool education is the education provided within the framework of a planned program in educational environments prepared with certain standards that aim to support social-emotional, cognitive, motor and language development, as well as to gain self-care skills, from the birth of the child to the beginning of primary school. In this study, it was aimed to determine the learning center preferences in the classrooms of children attending pre-school education, how these preferences differ according to age and gender, by conducting a case study from qualitative research methods. The research was carried out by recording the learning centers of 68 children in the 3, 4 and 5 age groups in a private kindergarten affiliated to the Ministry of National Education in Maltepe, Istanbul, and observing their behaviors during play. Investigating the learning center preferences of different age groups makes the study important. According to the findings of the research, it was observed that the preferred learning centers were the dramatic game center and block center, female students preferred the dramatic game center and art center more, while male students preferred the dramatic game and block center.

Keywords: Preschool, Learning Centers, Educational Environment, Play, Learning Center Preferences

1. GİRİŞ

Oyun özellikle okul öncesi dönemde eğitimin vazgeçilmez bir parçası olarak görülmektedir. Oyun, okul öncesi eğitimin merkezinde yer alarak, eğitim için bir araç olarak kullanılmaktadır (Koçyiğit, Baydilek, 2015). Çocuklar oyun sayesinde ulaştıkları yaşantılarla dünyayı anlamlandırır, kendine ve çevreye olan farkındalıkları gelişir. Oyunun çocukların yaşamlarının ve anlam yaratmalarının önemli bir parçası olduğu söylenebilir. Oyunda çocuklar arasında iletişim, anlam yaratma ve deneyimleme, karşılıklılık ve dayanışma kavramları yer alır (Samuelsson, Johansson, 2006). Dolayısıyla oyun çocuğu geleceğe hazırlayan bir süreçtir. Çocukların eğitiminde en önemli araç olan oyun ile çocuk, kendisi için gerekli olan davranış, bilgi, becerileri oyun içinde çoğu zaman farkında olmadan kendiliğinden öğrenir (Özer, 2006). Oyun sırasında çocuk deneme yanılma yoluyla bilgiye kendi ulaşır ve bu da bilginin kalıcı olmasını sağlar. Ezberci bir öğretim sisteminden yapararak yaşayarak öğrenmenin daha etkin olduğu bilinmektedir. Çocuklar bilgiyi yapılandırma, düşünme ve edindiği bilgileri yeni durumlara uyarlamak için yapararak yaşayarak öğrenmeye ihtiyaç duyarlar ve oyun esnasında deneyimleme ve öğrenme konusunda içsel olarak güdülenmişlerdir (Ayan, Memiş, 2012). Kısaca oyun; çocuklar için doğal ve oldukça etkili bir öğrenme yöntemi olmasının yanı sıra, eğitimciler için de öğretimde araç olarak kullanılabilir önemli bir kavramdır (Kaya, 2017).

Okul öncesi eğitim kurumları bu dönem çocukları için büyük önem taşımaktadır. Çocuğun ailesinden bağımsız bir hayata sahip olduğu ilk yer okul öncesi eğitim kurumudur. Dolayısıyla çocuğun hayatı anlamlandırmaya, sosyalleşmeye başladığı ve kişiliğinin temellerinin atıldığı bu önemli dönemde okul öncesi eğitim kurumlarının oluşturduğu eğitim ortamlarının da önemi artmaktadır. Okulöncesi eğitim kurumunun eğitim ortamları planlanırken öncelikle işlevsel gerekliliği göz önüne alınmalıdır. Bu kurumların çocuklara eğitim sağlayacağı, onların her alandaki gelişimini etkileyecek olduklarını göz önünde bulundurmaları ve buna göre eğitim ortamlarının düzenlenmesine hassasiyetle önem göstermeleri gerekmektedir (Demiriz,

Karadağ & Ulutaş, 2003). Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı eğitim ortamları için farklı eğitim modellerinden faydalanarak belirli standartlar getirmiştir. Bu standartlardan biri öğrenme merkezleridir. Öğrenme merkezlerinde oyun MEB okul öncesi eğitim programında serbest zaman etkinlikleri kapsamında yer almaktadır.

Serbest zaman etkinlikleri, sınıf ortamında sabit ya da bazen geçici olarak hazırlanmış öğrenme merkezlerinde oynanan oyunları ifade eder. MEB Okul öncesi eğitim programlarında serbest zaman etkinlikleri ders saati olarak yer almaktadır ve hem öğretmen açısından hem de öğrenciler açısından önemli bir etkinliktir. Öğrenciler serbest zaman etkinliklerinde ilgi alanlarına yönelik seçimler yaparak yaratıcı oyunlar kurarken, öğretmenler çocukları gözlemlene fırsatı elde etmektedirler. Serbest zaman etkinlikleri adı altında uygulanan bu etkinlikler çocukların tamamen serbest bırakıldığı ve boşa geçirilen bir zaman olarak düşünülmemelidir (Aral, Kandıra & Yaşar, 2003). Buradaki “serbest” kelimesi çocuğa seçme özgürlüğü verirken öğretmene de çocuğun seçim yapabileceği zengin bir etkinlik ortamı oluşturma ve rehberlik yapma sorumluluğunu getirmektedir. Bu rehberlik çocuğun seçimlerine müdahale eden değil, karar verme becerilerini geliştirici nitelikte bir rehberliktir. Öğretmenlerin zaman zaman serbest zaman etkinliklerini farklı işlerini yapabildikleri bir zaman veya çocuklara yapılacak bir etkinlik sonrası ödül olarak sundukları görülmektedir (Tuğrul ve Diğerleri, 2014). Bu noktada öğretmenlerin serbest zaman etkinlikleri ile ilgili bilinçlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

MEB Okul öncesi programında öğrenme merkezlerini kapsamlı bir şekilde açıklamıştır. Programda öğrenme merkezi tanımı için şu ifadeler yer verilmiştir; “*Öğrenme merkezleri çocukların bireysel gereksinimlerini karşılamak amacıyla farklı ayırma materyalleri ile bölünmüş, küçük gruplar hâlinde etkileşimde bulunacakları ve dikkatlerini yoğunlaştırarak oynayabilecekleri öğrenme alanlarıdır*” (MEB, 2013). Buradaki bölünmüş ifadesi önem taşımaktadır. Her bir öğrenme merkezinin ayrı bir alana sahip olması gerekmektedir. 2012 yılında MEB okul öncesi programında bazı değişiklikler ve düzeltmeler yapılarak yenilenmiştir. Bu değişikliklerden biri “ilgi köşeleri” ifadesi yerine “öğrenme merkezleri” ifadesinin kullanılmaya başlanmasıdır (Alpay, 2016). Güncellenen MEB okul öncesi programı ile öğretmenlere sınıf düzenlemesi ile ilgili yeni bir bakış açısı kazandırmayı hedeflemiştir. Programda, öğretmenlere çocukların daha etkin katılabileceği, bireysel ya da grup olarak becerilerini geliştirebilecekleri ve bilgilerini yapılandırma ile ilgili daha imkanı bir ortama sahip olmalarını sağlayacak öğrenme merkezleri oluşturulması önerilmektedir (Öncü, 2017). Bu merkezler bir araya gelerek okul öncesi eğitim ortamı oluşturulmaktadır. Oluşturulan eğitim ortamı sadece iç mekan olarak düşünülmemeli, dış mekanda da geçici merkezler oluşturularak eğitim ortamı genişletilmelidir.

Yapılan literatür taramasında çocukların öğrenme merkezleri tercihlerinin cinsiyet değişkenine göre nasıl farklılaştığını araştıran çalışmalara rastlanmıştır. Fakat bu çalışmada çocukların öğrenme merkezi tercihlerinin yaş ve cinsiyete göre ne gibi farklılıklar gösterdiğinin saptanması amaçlanmıştır. Yaş değişkeninin de çalışmaya dahil edilmesi çalışmanın önemini oluşturmaktadır.

MEB 2013 programında öğrenme merkezleri; blok merkezi, kitap merkezi, sanat merkezi, fen merkezi, dramatik oyun merkezi ve müzik merkezi olarak belirlenmiştir. Bunlara ek olarak matematik merkezi, öğretmen tarafından hazırlanan geçici merkezler de kullanılmaktadır.

1.1 Blok Merkezi

Blok merkezi MEB programında, “*Çocukların yaşadıkları ortamlarda yer alan farklı boyut, şekil ve renkteki figürleri ve bunlar arasındaki ilişkileri fark etmesine ve farklı figürler kullanarak yapı-inşa oyunları aracılığıyla yaratıcılıklarını kullanmasına olanak tanıyan bir merkezdir*” şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2013). Blok oyuncaklar ahşap, plastik gibi farklı malzemelerle üretilmiş, tak-sök şeklinde oynanan ve yeni şeyler inşa etmeye olanak sağlayan oyuncaklardır. Materyaller inşa materyalleri, ayırma ve birleştirmeye yarayan materyaller, doldurma ve boşaltmaya yarayan materyaller ve destekleyici materyaller olarak ayrılır (Açev, 2020).

Blok merkezindeki oyuncaklar çocukların motor becerilerini, görsel-uzaysal zekalarını, mantıksal-matematiksel zekalarını ve yaratıcılıklarını geliştirmektedir. Ayrıca planlama becerileri ve grup halindeki çalışmalarla iş birliği kurmak gibi sosyal becerileri de geliştirmektedir. Cohen ve Emmons tarafından 2017 yılında yapılan bir çalışmaya göre, çocukların blok oyununa ilişkin gözlemlerde, rehberli oyunun çocukların dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

1.2 Kitap Merkezi

Kitap merkezi MEB programında, “Çocukların okuma-yazma etkinliklerine ve kitaplara karşı olumlu tutumlar geliştirmesini sağlamayı, dil ve iletişim becerilerini desteklemeyi amaçlayan basılı materyallerin incelenebileceği, bazen masada bazen bir mindere uzanarak kitap/dergi vb. bakılabilecek bir alandır” olarak ifade edilmiştir (MEB, 2013). Kitap merkezinde çocukların yaşlarına uygun kitapların yanı sıra dergi, broşür, harita, ansiklopedi gibi farklı türlerde yazılı materyaller bulunabilir.

Kitapların, çocukların bilişsel, duygusal, sosyal, kişilik, ahlak ve psiko-motor gelişiminde etkili olduğu bilinmektedir (Tarkoçin. Kadan, 2017). Çocuklar kitap merkezinde inceledikleri görsel ve yazılı materyallerle yeni şeyler öğrenirken aynı zamanda yazı farkındalıkları gelişerek okula hazır bulunuşlukları artmaktadır. Bu sebeple okullarda bulunan kitap merkezlerindeki materyallerin çeşitliliği önemlidir. Çelik tarafından 2019 yılında 10 okul öncesi öğretmeni ile yapılan, okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme merkezleri ile ilgili görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan çalışmaya göre, okul öncesi eğitim kurumlarında kitap merkezindeki materyallerin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

1.3 Sanat Merkezi

Sanat merkezi MEB programında “Çocukların geçmiş deneyimleri ve öğrendiklerini temel alarak yeni fikirler ve özgün ürünler ortaya koymalarına olanak tanımayı amaçlayan, farklı malzemelerle etkileşime geçerek keşifler yapabileceği ve farklı deneyimler yaşayabileceği bir merkezdir” şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2013). Sanat merkezinde çeşitli boya ve kağıtlar, yapıştırıcı ve makaslar, artık malzemeler ve yoğurma maddeleri bulunmaktadır.

Sanat merkezi çocukların küçük kas becerilerini geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda estetik algılarını ve yaratıcılıklarını da geliştiren bir merkezdir. Ayrıca çocuğun iç dünyasını yansıtmaya aracı olarak sanat çalışmalarının önemi büyüktür. Bu anlamda serbest zaman etkinlikleri sırasında sanat merkezini tercih eden öğrencilere yapacakları çalışmalar ile ilgili öğretmenin müdahaleci olmaması fakat materyal kullanımı ile ilgili rehberlik ve destek sağlayıcı konumunda bulunması gerekir (Aykanat, 2018).

1.4 Fen Merkezi

Çocukların merak ve öğrenme arzusunu destekleyen nitelikte olan fen merkezi MEB programında daimi merkezler arasında yer almaktadır. Fen merkezinde yaprak, taş, kozalak gibi doğal malzemeler, bitkiler, büyüteç, mıknatıs ve deneylerde kullanılacak her türlü malzeme bulunmaktadır.

Bu merkezde çocuklar doğa ve yaşadıkları çevre hakkında farkındalıklarını geliştirirken aynı zamanda neden-sonuç ilişkisi kurma, problem çözme, gözlem yapma ve tahmin etme gibi bilişsel becerilerini de geliştirmektedirler. Çocukların meraklarının en üst seviyede olduğu okul öncesi dönemde, bu meraklarını körükleyecek olan fen merkezi okul öncesi eğitim kurumlarında mutlaka bulunmalıdır. Kıldan ve Pektaş, (2009) öğretmenlerle yaptıkları çalışma sonucunda okullardaki fen materyallerinin yetersiz olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Çocukların doğayı, çevresinde olup bitenleri anlamaya, anlamlandırmaya çalıştığı bu dönemde öğretmenin fen merkezini ilgi çekici hale getirmesi gerekmektedir. Sabit materyaller dışında yeni materyallerin geçici veya kalıcı olarak eklenmesi, gözlemlenebilir ürünlerin yer alması çocukların fen merkezine olan ilgilerini canlı tutacaktır. Bu merkezde öğretmenlerin rehberliği önem taşımaktadır. Çocukların merak ettikleri soruları cevaplandırmalı ya da çocuğun kendi ulaşabileceği bir cevap ise bu konuda rehberlik etmelidir.

1.5 Dramatik Oyun Merkezi

Dramatik oyun merkezi ile ilgili MEB programında şu ifadeler yer verilmiştir; “Sembolik düşünmenin gelişimini destekleyen bu öğrenme merkezinde çocuğun farklı roller almasına, yeni keşiflerde bulunmasına, günlük yaşamdan olayları ve kişileri doğaçlama olarak canlandırmasına imkân sağlayan materyaller yer almaktadır” (MEB, 2013). Dramatik oyun merkezinde kuklalar, bebekler, maskeler, kostümler, mutfak malzemeleri, oyuncak tamir ve doktor malzemeleri gibi çocukların hayali oyun kurmasını destekleyici oyuncaklar bulunmaktadır.

Dramatik oyun merkezinde çocukların yaratıcılıkları ve özgüvenleri gelişirken aynı zamanda empati kurmayı öğrenmektedirler. Oyun esnasında yaptıkları hareketlerle motor becerilerini geliştirirken, sürekli birbirleriyle diyalog halinde olmaları dil gelişimlerini de desteklemektedir. Sosyal gelişimi de destekleyen bu merkezde çocuklar kurdukları oyunlar ve üstlendikleri rollerle hayata hazırlanırlar.

1.6 Müzik Merkezi

Müzik merkezi MEB programında, “Çocukların müzik ile ilgili bilgi ve becerilerini destekleyerek deneyim kazanmalarını sağlayan etkinliklerin yapıldığı bir öğrenme merkezidir” şeklinde tanımlanmıştır (MEB, 2013). Müzik merkezinde çeşitli ritim aletleri, müzik aletleri, çocukların dinleyebileceği müzik CD’leri ve CD çalar bulunmaktadır.

Müzik merkezi çocuklara ses farkındalığı ve ritim duygusu kazandırmaktadır. Aynı zamanda müzik eşliğinde dans ederek denge ve koordinasyon becerileri gelişmektedir. Çocuklar bu merkezde müzik dinleyebilir kendi müziklerini oluşturabilir ya da ritim çalışması yapabilirler. Merkezde bulunan diğer arkadaşlarıyla ortak çalışmalar yaparak grup halinde hareket etme becerilerini geliştirir ve sosyalleşirler.

1.7 Matematik Merkezi

Matematik merkezinde sayma, sıralama, gruplama, eşleştirme yapmaya olanak sağlayan oyunlar, yap-bozlar, bilişsel becerilerini geliştirebilecek kutu oyunları, rakam ve şekil bilgisini destekleyici oyunlar bulunmaktadır. Bu merkez çocukların matematik ile ilgili kavramları öğrenmelerini, akıl yürütme ve problem çözme becerilerini geliştirmelerini sağlamaktadır.

Matematik merkezi Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programında yer almamaktadır. Amerika’da geliştirilen “erken çocukluk için yaratıcı eğitim programları” ile ilgili çalışmalar incelendiğinde matematik merkezinin geçici değil sürekli bir öğrenme merkezi olarak sınıflarda yer aldığı görülmektedir (Alpay, 2016). Bu araştırmada gözlem yapılan sınıflarda matematik merkezi bulunduğu için araştırmaya matematik merkezi de dahil edilmiştir.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada çocukların öğrenme merkezleri tercihlerinin yaş ve cinsiyete göre ne gibi farklılıklar gösterdiği nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yapılarak ortaya konmaya çalışılmıştır. Durum çalışması sosyal bilimlerde yapılan araştırmalarda kullanılan nitel bir araştırma yöntemidir. Durum çalışması; “nasıl” ve “neden” soruları temelinde şekillenen, araştırmacının kontrolü dışındaki durum, olgu ve olayları, detaylı bir şekilde incelemesine olanak tanıyan bir araştırma yöntemidir (Yıldırım, Şimşek, 2008). Araştırmada, “Bütüncül Tek Durum Deseni” türü kullanılmıştır. Tek durum desenlerinde, tek bir analiz birimi bulunmaktadır (Yıldırım, Şimşek, 2008). Elverişlilik örneklemeyle, İstanbul’da Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı özel bir anaokulunda bulunan 68 öğrencinin haftada 2 gün tercih ettikleri öğrenme merkezleri kaydedilmiştir. Elverişlilik örnekleme, araştırmacının evren içerisinde elverişli olan birimleri seçmesidir (Böke ve Diğerleri, 2013). Araştırmada ulaşılabilirlik açısından elverişlilik örnekleme kullanılması uygun görülmüştür.

2.1 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul Maltepe’de bulunan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı özel bir anaokulundaki 68 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerden 18 tanesi 5 yaş grubunda, 27 tanesi 4 yaş grubunda, 23 tanesi ise 3 yaş grubunda yer almaktadır. Erkek öğrenci sayısı 38 ve kız öğrenci sayısı 30’dur.

2.2 Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrenme merkezi tercih gözlem çizelgesi kullanılmıştır. 2 ay süreyle haftada 2 gün çocukların tercih ettikleri öğrenme merkezleri bu çizelgede işaretlenmiştir. Ayrıca oyun esnasında çocuklar gözlemlenerek, hangi merkezde ne kadar oynadıkları ve tercihlerinin neye göre şekillendiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma yapılan okulda her grupta 2 öğretmen bulunmaktadır ve serbest zaman etkinlikleri 45 dakika olarak planlanmıştır. Serbest zaman etkinliklerine güne başlangıç zamanında daha sıklıkla yer verilmektedir. Fakat günün farklı saatlerinde de yer verilebilmektedir. Oyun esnasındaki gözlemlerde elde edilen önemli veriler sistemli bir şekilde kaydedilmiştir. Bu sayede çocukların öğrenme merkezi tercihlerinin neye göre şekillendiği ve merkezlerde kalış sürelerinin belirleyicisinin ne olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

2.3 Verilerin Analizi

Araştırmada öğrenme merkezi tercih gözlem çizelgesi aracılığıyla elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak frekans tablosu oluşturulmuştur. Frekans tabloları satır ve sütunlardan oluşan matris şeklinde düzenlenmiş yapılardır. Araştırmada bu tablolar kullanılarak öğrenme merkezi tercihlerinin yaş ve cinsiyete göre ne gibi farklılıklar gösterdiğinin saptanması amaçlanmıştır. Tablolardan elde edilen veriler okulun fiziki koşulları ve gözlemlere ait kayıtlar çerçevesinde yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 1’de cinsiyet ve öğrenme merkezi tercihleri arasındaki ilişkiyi açıklayan Ki-Kare analiz sonuçları görülmektedir. Veriler incelendiğinde çocukların cinsiyetleri ve öğrenme merkezi tercihleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. ($P<0.005$)

Tablo 1. Cinsiyet ve öğrenme merkezi tercihi ilişkisini açıklayan Ki-Kare analizi

	<i>Değer</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Pearson Chi-Square	61.504 ^a	6	.000
Likelihood Ratio	62.752	6	.000
Fisher's Exact Test	. ^b		
Linear-by-Linear Association	7.725 ^c	1	.005
N of Valid Cases	934		

Araştırmada 38’i erkek 30’u kız olan öğrencilerin öğrenme merkezi tercihlerine ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Kız ve erkeklerin öğrenme merkezi tercihleri

<i>Cinsiyet</i>		<i>Sanat</i>	<i>Müzik</i>	<i>Fen</i>	<i>Drama</i>	<i>Blok</i>	<i>Kitap</i>	<i>Matematik</i>	<i>Toplam</i>
Erkek	f	59	42	24	95	191	36	60	507
	%	40.4	68.9	50.0	43.4	70.7	42.9	56.6	
Kız	f	87	19	24	124	79	48	46	427
	%	59.6	31.1	50.0	56.6	29.3	57.1	43.4	

Yapılan analizlerde öğrencilerin öğrenme merkezi tercihlerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Tablo 2’de kız ve erkek öğrencilerin öğrenme merkezi tercih frekansları ve yüzdeleri görülmektedir. Bu verileri yorumlayacak olursak, kız öğrencilerin en çok %59,6 oranla sanat merkezini tercih ettikleri, erkek öğrencilerin ise %70,7 oranla blok merkezini tercih ettikleri görülmektedir. Bu tercihleri kız öğrenciler için kitap ve dramatik oyun merkezi, erkek öğrenciler için müzik ve matematik merkezleri takip etmektedir.

Tablo 3’de yaş ve öğrenme merkezi tercihleri arasındaki ilişkiyi açıklayan Ki-Kare analiz sonuçları görülmektedir. Veriler incelendiğinde çocukların yaşları ve öğrenme merkezi tercihleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. ($P<0.005$)

Tablo 3. Yaş ve öğrenme merkezi tercihi ilişkisini açıklayan Ki-Kare analizi

	<i>Değer</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Pearson Chi-Square	131.386 ^a	12	.000
Likelihood Ratio	144.112	12	.000
Linear-by-Linear Association	27.495	1	.000
N of Valid Cases	934		

Araştırmada 68 öğrenci ile çalışılmış olup, bu öğrencilerden 18 tanesi 5 yaş grubunda, 27 tanesi 4 yaş grubunda, 23 tanesi ise 3 yaş grubunda yer almaktadır. Çocukların öğrenme merkezi tercihlerinin yaşlara göre dağılımını gösteren frekans değerlerine Tablo 4’de yer verilmiştir.

Yapılan analizlerde öğrenme merkezi tercihlerinin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Tablo incelendiğinde 3 yaş grubunun %82,1 oranla fen merkezini, 4 yaş grubunun %56,5 oranla kitap merkezini, 5 yaş grubunun ise %33,3 oranla müzik merkezini tercih ettikleri görülmektedir. 3 yaş grubu fen merkezinden sonra sırasıyla sanat ve müzik merkezini, 4 yaş grubu kitap merkezinden sonra matematik ve dramatik oyun merkezini, 5 yaş grubu ise müzik merkezinden sonra blok ve matematik merkezini tercih etmiştir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrenme merkezlerinde çocuklar serbest oyun halinde olduklarında, bundan keyif almanın yanı sıra yeni şeyler öğrenmekte ve deneyim kazanmaktadırlar. Gmitrova, Podhajecká ve Gmitrov tarafından 2009 yılında çocukların oyun tercihleri üzerine yapılan bir araştırma sonucunda hem kızların hem de erkeklerin kural dışı oyunları tercih ettiğini ortaya konulmuştur. Öğrenme merkezlerinde kendi kurdukları oyunlarla edindikleri kazanımlar erken çocukluk dönemi için oldukça önemlidir.

Yapılan araştırma sonucunda çocukların öğrenme merkezi tercihlerinin yaş ve cinsiyete göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Araştırma bulgularına göre kız öğrencilerin ağırlıklı olarak sanat merkezi ve kitap

merkezini tercih ettikleri, erkek öğrencilerin ise blok merkezi ve müzik merkezini tercih ettikleri görülmektedir. Araştırma yapılan okulun fiziki koşulları çerçevesinde ve oyun esnasında çocukların gözlemlenmesiyle elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, kız öğrencilerin boyama, kesme, katlama ve farklı malzemeler kullanarak özgün ürünler ortaya koyma konusundaki ilgilerinin yüksek olduğu, sanat merkezinde bir araya gelerek sürekli bir etkileşimle serbest zaman etkinliği saatinin tamamını bu merkezde geçirdikleri gözlenmiştir. Kız öğrencilerin kitap merkezinde geçirdikleri süre ortalama 15 dakikayla sanat merkezine göre daha kısa olmuştur. Araştırma yapılan okuldaki kitap merkezleri incelendiğinde sadece hikâye kitaplarının yer aldığı görülmüştür. Dergi, broşür, harita, ansiklopedi gibi farklı türlerde yazılı materyallerin bulunmaması bu durumu açıklayabilir. Erkek öğrencilerin en çok tercih ettikleri merkez blok merkezidir. Blok merkezinde birbirleriyle etkileşime geçerek lego ve benzeri tak-sök oyuncaklarıyla oluşturdukları figürlerle oyun kurdukları, bir ürün ortaya çıkardıktan sonra oyunun dramatik oyun olarak devam ettiği gözlenmiştir. Erkek öğrencilerin sıklıkla tercih ettiği diğer merkez olan müzik merkezinde ise ortalama 10 dakika zaman geçirdikleri gözlenmiştir. Araştırma yapılan okuldaki müzik merkezleri incelendiğinde herhangi bir müzik aleti ve yeterli sayıda ritim aleti olmadığı görülmüştür ve durum çocukların bu merkezde geçirdikleri sürenin sınırlı olmasını açıklar niteliktedir. Ayrıca sınıf içerisinde lider konumunda bulunan çocukların diğer çocukların öğrenme merkezi tercihleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Okulların öğrenme merkezlerinin niteliklerinin, lider konumunda görülen çocuklarının tercihlerinin grubu etkileyebildiği ve dönemselsel olarak tercihlerin farklılık gösterebildiği göz ardı edilmemelidir. Örneğin; Aysu B. ve Aral N. Tarafından 2016 yılında okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme merkezleri hakkındaki görüşleri üzerine yapılan çalışmada öğretmenler, çocukların en çok ilgi gösterdikleri öğrenme merkezlerinin dramatik oyun merkezi ve blok merkezi olduğunu, en az ilgi gören merkezlerin ise, fen merkezi, kitap merkezi ve müzik merkezi olduğunu ifade etmişlerdir. Bu noktada öğrenme merkezlerinin ilgi çekici bir hale getirilmesinin önemli olduğu görülmektedir.

Kız ve erkeklerin öğrenme merkezleri seçimindeki farklılıklarda güdüsel davranışların ve sosyal kabul görme ihtiyacının etkisi olduğunu söyleyebiliriz. Ebeveynlerin ve öğretmenlerin çocukların oyuncak tercihlerini şekillendirme gücüne sahip oldukları söylenebilir (Çiftçi, 2011). Bu konuda ebeveynlerin ve öğretmenlerin kız oyuncakları ya da erkek oyuncakları şeklinde bir ayrıştırmaya gitmemeleri gerekmektedir. Öğretmenler, sınıfta bulunan merkezlerin, materyallerin ve oyuncakların hem kızlar hem de erkekler için olduğu konusunda çocuklarla tartışmalı ve birlikte oynanan oyunları desteklemelidir (Ramazan ve Diğerleri, 2018).

Çocukların yaşlarına göre öğrenme merkezi tercihlerinin de araştırıldığı bu çalışmada önemli sonuçlara ulaşılmıştır. 3 yaş, 4 yaş ve 5 yaş grubunda eğitim alan öğrencilerle yapılan çalışmada çocukların yaşlarına göre ilgi alanlarının, öğrenme merkezi tercihlerinin ve merkezlerde kalış sürelerinin farklılık gösterdiği görülmüştür. 3 yaş grubunun %82,1 oranla fen merkezini, 4 yaş grubunun %56,5 oranla kitap merkezini, 5 yaş grubunun ise %28,6 oranla müzik merkezini tercih ettikleri görülmüştür. 3 yaş grubu fen merkezinden sonra sırasıyla sanat ve müzik merkezini, 4 yaş grubu kitap merkezinden sonra matematik ve dramatik oyun merkezini, 5 yaş grubu ise müzik merkezinden sonra blok ve matematik merkezini tercih etmiştir.

3 yaş sınıftaki merkezler incelendiğinde fen merkezlerinin öğretmenler tarafından ilgi çekici bir hale getirildiği farklı materyallerle zenginleştirildiği görülmüştür. Aynı zamanda okul hayatına yeni başlayan 3 yaş grubundaki çocukların doğal merakları bu merkeze olan ilgilerini açıklamaktadır. 3 yaş grubunun fen merkezinde kalış süresi en fazla 15 dakika olarak kaydedilmiş olup yaşlarına göre değerlendirildiğinde dikkat sürelerinin kısa olduğunu, dolayısıyla merkezde kalış süresinin normal olduğunu ifade edebiliriz.

4 yaş grubu ile ilgili verilere bakıldığında en çok kitap merkezini tercih ettikleri görülmüştür. Yaş grubunun bir özelliği olarak yazılı materyallere ilginin artması, dili daha etkin bir şekilde kullanmaya başlama, kendi oluşturduğu hikayeleri anlatma gibi beceriler bu tercihin açıklayıcısı olmaktadır. 4 yaş grubunun kitap merkezinde kalış süresi ortalama 20 dakika olarak kaydedilmiştir. Yine yaşa göre dikkat sürelerinin değişkenliğini göz önünde bulundurduğumuzda bu sürenin normal olduğunu söyleyebiliriz.

5 yaş grubu ile ilgili veriler bu grubun en çok müzik merkezini tercih ettiklerini göstermektedir. Fakat ilk tercihleri bu yönde olsa da müzik merkezinde kısa bir süre kaldıktan sonra blok merkezine geçtikleri gözlenmiştir. Müzik merkezinde geçirdikleri süre ortalama 15 dakika olarak kaydedilmiştir. Bu veriyi yorumlayacak olursak, aslında bu yaş grubunun müzik merkezinde vakit geçirmek istediği fakat bu merkezin yetersizliğinden dolayı uzun süre merkezde kalamadıklarını söyleyebiliriz. Oyun sırasında yapılan gözlemlerde müzik merkezinde geçirdikleri süre içerisinde küçük gruplar halinde ritim aletleriyle müzik

yaptıkları sırayla şarkı söyledikleri ve dans ettikleri görülmüştür. Burada 5 yaş grubunun işbirlikçi oyun aşamasında olmalarının etkisinin olduğu düşünülmektedir. Bu yaş grubundaki çocuklar, oyunu seçer, planlar, rolleri dağıtır, sorumlulukları konuşur, aralarında kararlar alarak oyunun kurallarını belirlerler.

Tüm bu analiz ve bulgular doğrultusunda çocuklar için oyunun, oyun için ortamın, ortam için ise oyun ortamını hazırlayan ve düzenleyen kişilerin önemli olduğu görülmektedir. İyi tasarlanmış eğitim ortamları sınıf içerisindeki iletişim ve etkileşimi olumlu etkilemektedir. Kaliteli eğitimin önemli bir parçası olan eğitim ortamları, eğitime katkı sağlayabileceği gibi eğitimi engelleyici bir unsur haline de gelebilmektedir (Uzkubat, 2013). Eğitim ortamlarının özel olarak tasarlanmış olması ve öğretmenlerin programın amaçlarına uygun bir şekilde düzenlemeler yapmaları son derece önemlidir. (Cohen, Manion ve Morrison, 2010). Dolayısıyla öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin bu noktada bilinçli olmaları ve çocukların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitim ortamlarında gerekli düzenlemeleri yapmaları gerekmektedir. Öğrenme merkezlerinin uygulamaya yansımaya dair yapılan bir araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında en çok bulunan ilk üç merkezin dramatik oyun, kitap, sanat ve blok merkezleri olduğu belirlenmiştir (Ögelman, 2015). Bu noktada öğretmenlerin öğrenme merkezlerine önem vermeleri ve her bir öğrenme merkezini ilgi çekici hale getirmeleri gerekmektedir. Bu sayede çocuklar ilgi alanlarını keşfetme ve farklı öğrenme merkezlerinin kazanımlarını elde etme fırsatı bulacaklardır. Alanyazın tarandığında; Demirci ve Şıvgın (2017), öğrenme merkezlerinin düzenlenmesine yönelik yaptıkları çalışmada öğrenme merkezlerinin güncellenmesinde öğretmenlerin bilgilerinin eksik olduğunu belirlemişlerdir. Güzelyurt ve diğerleri (2017) ise, nitelik ve nicelik açısından yetersiz öğrenme ortamlarının çocuğun gelişimini olumsuz etkileyeceğini belirtmektedirler (Güzelyurt ve Diğerleri, 2017).

Bu araştırmayla yaş grubuna ve cinsiyete göre öğrenme merkezi tercihlerinin değişiklik gösterdiği saptanmıştır. Bu değişikliklerin olası nedenleri üzerinde durularak öğrenme merkezlerinin niteliğinin önemi, kurumların ve öğretmenlerin öğrenme merkezlerine verecekleri önemin değeri vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda öğretmenler eğitim verdikleri yaş grubunun ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitim ortamlarını düzenleyebilirler. Sınıflarında bulunan daha az ilgi gören öğrenme merkezleri üzerinde zenginleştirmeye giderek bu merkezleri daha ilgi çekici hale getirebilirler. Yapılan araştırmaya benzer bir araştırma daha büyük çalışma grubuyla yapılarak daha kapsamlı sonuçlar elde edilebilir.

KAYNAKÇA

Açev, Anne Çocuk Eğitim Vakfı, www.acev.org

Aktulun, Ö. U., Yaşar, M. C., Karaca, N. H., Akyol, T., Şenol, F. B., & Kaya, Ü. Ü. Çocukların Öğrenme Merkezlerinde Oyun Tercihlerinin İncelenmesi. E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi, 5(3), 30-45.

Alpay, N. (2016) Okul Öncesinde Öğrenme Merkezleri Ve Etkinlikler İzmir: Yakın Kitabevi.

Aral, N., Kandır, A., Can Yaşar, M. (2003) Okul Öncesi Eğitim İstanbul: YA-PA Yayınları

Ayan, S., & Memiş, U. A. (2012). Erken Çocukluk Döneminde Oyun. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dergisi, 14(2), 143-149.

Aykanat, E. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sanat Eğitimine Yönelik Tutumlarını Belirlemek Üzere Ölçek Geliştirme Çalışması (Master's Thesis, Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

Aysu, B., & Aral, N. (2016). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrenme Merkezleri Hakkındaki Görüş Ve Uygulamalarının İncelenmesi. Kastamonu Education Journal, 24(5), 2561.

Böke K., Ve Diğerleri. (2017) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri 5. Basım

Çelik, Ö. G. S. B., & Programı, G. H. B. (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerin Öğrenme Merkezleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. Sempozyum Onursal Başkanı.

Çiftçi, Aydılek, Münire. (2011). Öğretmenlerin Ve Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeye Sahip Anne-Babaların Cinsiyet Rollerini Algısının 60-72 Ay Arası Çocukların Oyuncak Tercihleri Ve Akran Etkileşimleri İle İlişkisinin İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı

Cohen, L., Manion, L., Morrison, K., & Wyse, D. (2010). A Guide To Teaching Practice. Routledge.

Cohen, LE Ve Emmons, J. (2017). Blok Oyun: Okul Öncesi Ve Okul Çağındaki Çocuklarla Mekansal Dil. Erken Çocuk Gelişimi Ve Bakımı , 187 (5-6), 967-977.

- Demiriz, S., Karadağ, A., Ulutaş, İ. (2003). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı Ve Donanımı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gmitrova, V., Podhajecká, M. Ve Gmitrov, J. (2009). Çocukların Oyun Tercihleri: Okul Öncesi Eğitim İçin Çıkarımlar. Erken Çocuk Gelişimi Ve Bakımı , 179 (3), 339-351.
- Güzelyurt, T., Dayanan, F., Çakır, S., & Ahmetoğlu, A. (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrenme Merkezlerine İlişkin Görüşleri. Uluslararası Ders Kitapları Ve Eğitim Materyalleri Dergisi, 2(1), 62-75.
- Kaya, Ö. M. E., Yalçın, V., Kimzan, İ., & Avar, G. (2017). Okul Öncesi Öğretmeni Adaylarının Oyun Temelli Öğrenmeye Bakış Açıları Ve Uygulamaya Yansımaları. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2017.
- Kıldan, O., & Pektaş, M. (2009). Erken Çocukluk Döneminde Fen Ve Doğa İle İlgili Konuların Öğretilmesinde Okulöncesi Öğretmenlerinin Görüşlerinin Belirlenmesi. Journal Of Kırşehir Education Faculty, 10(1).
- Koçyiğit, S., & Baydilek, N. B. (2015). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyun Algılarının İncelenmesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(1), 1-26.
- Koçyiğit, S., Tuğluk, M. N., & Kök, M. (2007). Çocuğun Gelişim Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (16), 324-342.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2013). 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı. Ankara: MEB
- Ögelman, H. G., & Karakuzu, E. (2016). MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Belirtilen Öğrenme Merkezlerinin Uygulamaya Yansımalarının İncelenmesi: Aydın İli Örneği. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(2).
- Öncü, E. Ç. (2017). Okul Öncesi Çocuklarının Sınıflarında Yapılandırdıkları Öğrenme Merkezlerinin İncelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 25(2), 733-746.
- Özdemir, S. (2014). 5-6 Yaş Grubu Çocukların Serbest Zaman Etkinliklerindeki Oyun Ve Oyuncak Tercihlerinin İncelenmesi. Journal Of Educational Science, 2(2), 1-15.
- Özer, A., Gürkan, A. C., & Ramazanoğlu, O. (2006). Oyunun Çocuk Gelişimi Üzerine Etkileri. Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi, 4(3), 54-57.
- Özkubat, S. (2013). Okul Öncesi Kurumlarında Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi Ve Donanım. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 4(2), 58-66.
- Pramling Samuelsson, I. Ve Johansson, E. (2006). Oyun Ve Öğrenme - Okul Öncesi Uygulamada Ayrılmaz Boyutlar. Erken Çocuk Gelişimi Ve Bakımı , 176 (1), 47-65.
- Ramazan, O., Çiftçi, H. A., & Tezel, M. (2018). Okul Öncesi Sınıflarındaki Öğrenme Merkezlerinin Durumunun Belirlenmesi Ve Öğretmenlerin Öğrenme Merkezleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 2(2), 213-233.
- Tarkoçin, S., & Kadan, B. B. G. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Gö-Rev Yapan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıflarda Bulunan Kitap Merkezleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi, (12), 143-155.
- Tuğrul, B., Aslan, Ö. M., Ertürk, G., & Altınkaynak, Ş. Ö. (2014). Anaokuluna Devam Eden Altı Yaşındaki Çocuklar İle Okul Öncesi Öğretmenlerinin Oyun Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(1).
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2009). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri Ankara: Seçkin Yayıncılık.